

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/dekomunizacja/zmiany-nazw-ulic/nazwy-ulic/lista/39997,ul-Gagarina-Jurija.html>
13.03.2026, 22:53

ul. Gagarina Jurija

*Instytut Pamięci Narodowej **nie widzi przesłanek, aby dokonywać zmiany tej nazwy ulicy w oparciu o Ustawę z 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej** (Dz.U. RP z 2016 r. poz. 744). **Decyzja o pozostawieniu bądź zmianie tej nazwy należy do samorządu.** Jeśli samorząd ją zmieni, nie powinien w uchwale powoływać się na normy ustawy z 1 kwietnia 2016 r. (Dz.U. RP z 2016 r. poz. 744).*

Jurij Gagarin (1934-1968) - sowiecki kosmonauta, lotnik, pierwszy człowiek, który wykonał lot orbitalny (12 kwietnia 1961 r.)

Jurij Aleksiejewicz Gagarin urodził się 9 marca 1934 r. we wsi Kłuszyn (w obwodzie smoleńskim). Z zawodu był odlewnikiem-formierzem, następnie kontynuował naukę w technikum, a od 1954 r. realizował w aeroklubie w Saratowie swoją pasję, którą były pilotaż samolotów i skoki spadochronowe. Po ukończeniu kursu i szkoły średniej, w 1955 r. rozpoczął naukę w Wojskowej Szkole Lotniczej w Orenburgu. Ukończył ją 2 lata później w stopniu porucznika, z celującymi notami, mając za sobą pierwszy samodzielny lot odrzutowcem. Na przełomie lat 50. i 60. XX w. Gagarin służył jako pilot MIG-ów w sowieckich pułkach lotnictwa myśliwskiego (m.in. na sowiecko-norweskim pograniczu w obwodzie murmańskim przy kole podbiegunowym). Stąd na początku 1960 r. jako wyróżniający się pilot trafił do tzw. Gwiezdnego Miasteczka koło Moskwy, gdzie razem z innymi dwudziestoma wyselekcjonowanymi osobami, brał udział w ściśle tajnym programie dla sowieckiej kadry kosmicznej, szkolonej do lotu w kosmos. Mieszkał tu razem z rodziną (żoną Walentiną i córką Leną). Od stycznia do początku kwietnia 1961 r. zapadała decyzja o wyborze pilotów-kandydatów do lotu z uwzględnieniem Gagarina i Hermana Titowa. 8 kwietnia 1961 r. Komisja Państwowa ZSRS w porozumieniu z KC KPZS podjęła decyzję o wskazaniu Gagarina – miały decydować względy propagandowe – pochodzenie społeczne (ojciec stolarz, matka dojarka w kołchozie) oraz... niski wzrost, tj. 157 cm.

Lot odbył się 12 kwietnia 1961 r. Trwał ok. 2 godzin. Był sterowany z ziemi. J. Gagarin wyskoczył z kapsuły Wostok na spadochronie na wysokości 7 km po przebiciu się lądownika przez warstwy atmosfery ziemskiej.

Po szczęśliwym locie orbitalnym i powrocie na ziemię Jurij Gagarin został wykreowany na „superbohatera” Związku Sowieckiego czy nawet szerzej – komunistycznych państw bloku wschodniego. Na płaszczyźnie symbolicznej przedstawiano go jako „chłopa z zabitej dechami prowincji, któremu za sprawą komunistycznej ojczyzny udało się sięgnąć gwiazd”. Urządzono mu tryumfalne podróże po państwach komunistycznych (w Polsce był w lipcu 1961 r.), a następnie także do państw zza żelaznej kurtyny. Był witany przez głowy państw,

wszędzie spotykał się z masowym zainteresowaniem ludzi. Odznaczono go najwyższymi orderami ZSRS.

Od września 1961 r. Gagarin studiował na Akademii Technicznej Lotnictwa im. N. J. Żukowskiego w Moskwie. W grudniu 1963 r. już jako pułkownik wojsk lotniczych został mianowany zastępcą dyrektora ośrodka szkolenia kosmonautów. Studia ukończył w 1968 r. Zajmował się m.in. testowaniem nowych MIG-ów. Władze ZSRS nie godziły się na ponowny lot Gagarina w kosmos, obawiając się katastrofy i utraty „gwiazdnego bohatera” ZSRS, często wykorzystywanego w celach propagandowych.

Gagarin zginął tragicznie 27 marca 1968 r. w wyniku katastrofy MIG-a niedaleko lotniska Czakałowskie, koło Gwiazdnego Miasteczka. Został pochowany pod murem kremlowskim.

(mszby)